

ВІДЗИВ

офіційного опонента на дисертаційну роботу Протопіша Івана Григоровича «Формування врожаю та якості зерна пшениці озимої залежно від строків сівби, попередників та сорту в умовах Лісостепу правобережного», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.01.09 – рослинництво

Актуальність теми і отриманих результатів

Пшениця м'яка озима є зерновою культурою, яка на основі сталої врожайності та валових зборів високоякісного зерна забезпечує національну безпеку в Україні. Розробка елементів еколого-безпечних та ресурсоощадних технологій є актуальним завданням АПК. Але на жаль, заготівля якісного зерна пшениці м'якої озимої ще не задовольняє повністю потреби харчової промисловості. Це значною мірою пов'язано з недосконалістю технологічних заходів вирощування цієї культури, адаптованістю технологій до різних погодних умов. Досягти цього можна лише за рахунок удосконалення окремих технологічних заходів, які можуть створити сприятливі умови для проростання насіння, росту та розвитку, формування продуктивності рослин та якості зерна. Серед них важливе місце мають попередники, строки сівби та сорт. Над вирішенням цієї актуальної наукової проблеми працював автор. Виходячи з цього актуальність дисертаційної роботи Протопіш І.Г. не викликає сумнівів.

Найсуттєвіші наукові результати, які одержав здобувач особисто

Дисертантом вперше за умов Лісостепу правобережного шляхом проведення польових досліджень була обґрунтована сортова технологія вирощування пшениці м'якої озимої. Виявлено вплив попередників та строків сівби та ріст, розвиток рослин, індивідуальну продуктивність, формування врожайності та якості зерна сортів Білоцерківська напівкарликова та Царівна. Розраховано економічну та біоенергетичну ефективність вирощування пшениці м'якої озимої на продовольчі потреби.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертантом в процесі виконання роботи вперше в правобережному Лісостепу в системі трифакторного дослідження науково обґрунтовано вплив попередників, строків сівби і сорту на ріст і розвиток рослин, елементи структури врожайності та якість зерна пшениці м'якої озимої. Вперше за вирощування пшениці м'якої озимої по чорному пару та після конюшини лучної двохкісної досліджено в

умовах виробництва натуру зерна, вміст білка і клейковини. Теоретично обґрунтована і експериментально доведена можливість одержання якісного екологічно безпечного зерна пшениці м'якої озимої.

Дослідження проведено на належному методичному рівні з дотриманням методик дослідної справи, тому достовірність результатів не викликає сумніву.

Практичне значення

Використовуючи дані біологічних властивостей сортів, автором розроблено і рекомендовано виробництву удосконалену технологію вирощування пшениці м'якої озимої, спрямовану на збільшення врожайності та поліпшення якості зерна.

Зміст і завершеність.

Експериментальні дослідження виконано на спільному дослідному полі Вінницького аграрного університету та Інституту кормів і сільського господарству Полісся НААУ, а також в умовах виробництва СФГ «Володимир» Таврійського району Вінницької області протягом 2009-2015 років.

У **Вступі** дисертант обґрунтував актуальність теми роботи, сформував мету та завдання досліджень, відобразив наукову новизну та практичну цінність обраної теми.

У **першому** розділі аналізуються перспективи виробництва пшениці м'якої озимої, проаналізовано результатами наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів з питань впливу елементів технології вирощування на формування продуктивності та якості зерна пшениці м'якої озимої.

У **другому** розділі відображено ґрунтові, кліматичні та погодні умови правобережного Лісостепу України та місця проведення досліджень. Наведено програму та методику досліджень.

У **третьому** розділі характеризуються особливості роту і розвитку сортів пшениці м'якої озимої залежно від попередників та строків сівби.

Внаслідок цього встановлено що максимальний рівень врожайності формується по чорному пару.

Четвертий розділ присвячено впливу агроекологічних факторів на формування структури врожайності, залежність врожайності від попередника, строку сівби та сорту.

У **п'ятому розділі** описано вплив факторів, вирощування пшениці м'якої озимої в виробничих умовах на продуктивність та якість зерна.

У шостому розділі приведена економічна та біоенергетична ефективність вирощування пшениці м'якої озимої на продовольчі потреби.

У висновках і рекомендаціях виробництву узагальнено результати досліджень та надані рекомендації з оптимального використання досліджуваних елементів технології вирощування пшениці м'якої озимої.

Відповідність дисертації визначеній спеціальності і вимогам. Дисертація повністю відповідає паспорту визначеної спеціальності 06.01.09 – рослинництво.

Зауваження, запитання та побажання щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Протопіш І.Г., підкреслюючи її важливе науково-теоретичне й практичне значення, новизну і актуальність досліджень, необхідно вказати на недоліки, зробити зауваження і побажання.

1. В назві теми дисертаційної роботи вжито слово «врожаю» замість потрібного «врожайність». Врожай – це загальна кількість зерна, що зібрали з усієї площі вирощування (тисяч центнерів, тисяч тонн), а урожайність – це кількість продукції з одного гектара (ц/га; т/га). Проте в тексті, майже скрізь, автор використовує слово «врожайність», за винятком в назві першого та четвертого розділів, де написано «формування врожаю»

2. На сторінці 21 автор пише «більшість учених», та посилання на них нема, на сторінці 27 написано « В Одеському державному екологічному університеті здійснено оцінювання ...» , авторів нема. На сторінці 46 написано «Для попередження негативного впливу корневих гнилей зарубіжні спеціалісти...» Де ці автори ?

3. Розділ 4 названо «Формування врожаю зерна пшениці озимої залежно від факторів, (без коми) включених в експеримент». Потрібно було б назвати, від яких факторів.

4. В розділі 5.2 показник натуре зерна написано з десятима даними, згідно стандарту ДСТУ 3768 – 2010 «Пшениця. Технічні умови» натура зерна визначається цілими числами (750, 780).

5. В дисертаційній роботі дуже багато граматичних помилок, наприклад: «складає – треба становить; при сівбі – треба за сівби; зниження врожайності – треба зменшення; найвища врожайність – треба найбільша; їх – треба їхнього; днів – треба діб; врожайність коливалась – треба знаходилась; термін сівби – треба строк; багато інших – майже на всіх сторінках. Такі ж помилки є і в авторефераті.

Загальна оцінка дисертації. Всебічна оцінка дисертації Протопіша І.Г. дає підставу вважати, що вона є завершеною працею, за актуальністю теми, науково-методичним рівнем здійснених досліджень, науковою новизною, теоретичною і практичною значимістю робота виконана у відповідності до вимог п.11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» а її автор, Протопішин Іван Григорович, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук зі спеціальності 06.01.09 – рослинництво.

Офіційний опонент:

доцент кафедри рослинництва
Полтавської державної аграрної академії,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент

О.В.Бараболя

13.06.2016 р.

